

Η Συμβολή του Ομότιμου Καθηγητού Γεώργιου Καφούση στην Ανάπτυξη της Λογιστικής στο Πάντειο Πανεπιστήμιο

Αναστάσιος Δ. Τσάμης, Άγγελος Θ. Παπαδημητρόπουλος

Γενικά

Η αφιέρωση του παρόντος επιστημονικού τόμου στον ομότιμο καθηγητή Γεώργιο Καφούση εξυπηρετεί δύο παράλληλους στόχους:

α) Την απόδοση τιμής σε έναν ακούραστο και υψηλού ακαδημαϊκού ήθους εργατή της Λογιστικής Πανεπιστημιακής εκπαίδευσης, χάρις στο έργο του οποίου πολλές γενιές αποφοίτων της Παντείου ΑΣΠΕ και του Παντείου Πανεπιστημίου εμπλούτισαν, στις τελευταίες δεκαετίες του εικοστού αιώνα, τον ακαδημαϊκό τους εξοπλισμό με γνώσεις και δεξιότητες εφαρμογής πολύτιμες για την επαγγελματική και επιστημονική τους εξέλιξη.

β) Την υπενθύμιση κάποιων αρχών και πλαισίων επιστημονικής δραστηριότητας, οι οποίες τείνουν να υποβαθμισθούν στη σύγχρονη εποχή, όπου πρωτεύουν οι τεχνικές έναντι των αιτίων που τις δημιουργούν και έναντι των στόχων, τους οποίους αυτές καλούνται να υπηρετήσουν.

Μαθητής και μετέπειτα φίλος του Μάριου Τσιμάρα (πρύτανη της ΑΣΟΕΕ 1965-1966), επηρεάστηκε σημαντικά από τη σκέψη της εξαιρετικής αυτής ακαδημαϊκής προσωπικότητας, καθώς και από την κεντροευρωπαϊκή προσέγγιση στη Λογιστική ως συστατικού στοιχείου του γενικότερου επιστημονικού πεδίου της Διοίκησης των οικονομικών μονάδων και του αντίστοιχου Οικονομικού Λογισμού.

Ειδικά το μάθημα της Λογιστικής στο πλαίσιο ενός Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών και εντός του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης δεν αρκεί να αναπτύσσει τεχνικές και μεθόδους ποσοτικής έκφρασης της οικονομικής δραστηριότητας, αλλά οφείλει να έχει συνάμα συναίσθηση της κοινωνικής της λειτουργίας, υποστηρίζοντας παράλληλα τις ορθολογικές εκτιμήσεις των κοινωνικών φαινομένων. Στην εισηγητική έκθεση του 1976 των καθηγητών Ιερόνυμου Πίντου, Π. Δημάκη και Διονυσίου Καραγεωργα για την κατάληψη της έδρας της Λογιστικής από τον τιμώμενο συμπεριελήφθη μέρος προηγούμενης εισήγησης του καθηγητή Μάριου Τσιμάρα για τον Γεώργιο Καφούση, όπου αναφέρεται το ακόλουθο χαρακτηριστικό απόσπασμα από το έργο του Georges Elgozy, “Automation et humanisme” (Calmann-Lévy, Paris, 1968) : “La pensée calculante ne doit pas eclipser la pensée meditante. Mais la pensée meditante me saurait sans calculer, mediter avec fruit”.

Αν μάλιστα αναλογισθεί κανείς τις προσωπικότητες ,τις οποίες συνάντησε και με τις οποίες συνεργάστηκε κατά τη διάρκεια της πολυετούς του ενασχόλησης ως βοηθού

του Οικονομικού Σπουδαστηρίου της Παντείου, αλλά και ως διδάσκοντας (ενδεικτικά αναφέρουμε τους Άγγ. Αγγελόπουλο, Ιων. Παρακευόπουλο, Μιχ. Στασινόπουλο, Παν. Πέρδικα, Ι. Παπαζαχαρίου, Γ. Τενεκίδη, Κ. Δεσποτόπουλο, Γ. Βλάχο, Ι. Γεωργάκη, Αλ. Γιωτοπούλου-Μαραγκοπούλου, Δ. Καράγιωργα), γίνεται φανερή η ευρύτητα του ακαδημαϊκού φάσματος και το αντίστοιχο περιβάλλον, μέσα στο οποίο είχε ενταχθεί και λειτουργούσε το γνωστικό αντικείμενο της Λογιστικής.

Ακαδημαϊκή Εξέλιξη

Ο Γ. Καφούσης, γιός του Νικολάου και της Βασιλικής, γεννήθηκε στον Πειραιά το 1924. Υπηρέτησε στο Ελληνικό Βασιλικό Ναυτικό (1948-1956) και εργάστηκε στον ΟΛΠ και στο Υπουργείο Εμπορικής Ναυτιλίας.

Το 1952, πτυχιούχος ήδη της Ανώτατης Σχολής Οικονομικών Επιστημών διορίστηκε, κατόπιν εξετάσεων, ως βοηθός του Οικονομικού Σπουδαστηρίου της Πάντειου ΑΣΠΕ, ενώ το 1956 γίνεται πτυχιούχος της Νομικής Σχολής του Αριστοτέλειου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, της οποίας το 1965 αναγορεύθηκε διδάκτωρ Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών. Διετέλεσε, επίσης, μέλος του δικηγορικού συλλόγου Πειραιώς.

Με εισήγηση του καθηγητή Σπ. Καλογερόπουλου-Στρατή, η σύγκλητος της Παντείου χορηγεί ειδική άδεια παρακολούθησης ανώτερων μαθημάτων (sujets des cours de Doctorat) στη Faculté de Droit et des Sciences Economiques του Πανεπιστημίου του Παρισιού, όπως Comptabilité, Economie Financière και Economie Politique, με αντίστοιχους καθηγητές τους Gaston Commensil, Alain Barrere και George Lasserre.

Όλα τα παραπάνω εφόδια του έδωσαν την δυνατότητα, όπως χαρακτηριστικά αναφέρουν και οι εισηγητές-κριτές του, να κινείται «ευχερώς» τόσο στο χώρο της Λογιστικής και της Οικονομικής των Επιχειρήσεων όσο και σε αυτόν της Νομικής Επιστήμης.

Μετά τον διορισμό του ως επιστημονικού βοηθού, με βαθμό «Γραμματέως Α' Τάξεως», η θητεία του ανανεώθηκε πέντε φορές με ιδιαίτερα θετικές εισηγήσεις και αντίστοιχες προαγωγές. Το έτος 1969 εκλέγεται υφηγητής της Λογιστικής (ΒΔ 24/4/69 ΦΕΚ 123/τγ/23/4/69) και του ανατίθεται η εντολή διδασκαλίας. Το 1972 διορίζεται ως έκτακτος εντεταλμένος καθηγητής και τον Απρίλιο του 1976 η Γενική Συνέλευση των τακτικών καθηγητών της Παντείου τον εκλέγει παμνηφεί ως τακτικό καθηγητή στην έδρα της Λογιστικής. Ο Γ. Καφούσης το 1982 εντάχθηκε στη βαθμίδα του καθηγητή, απ' όπου απεχώρησε το 1991 λόγω ορίου ηλικίας.

Τέλος, μετά από εμπειριστατωμένη εισήγηση του καθηγητή Ε. Σακέλλη, η οποία συνόψισε το πολύπλευρο διδακτικό και ερευνητικό έργο του Γ. Καφούση και την πολυσχιδή προσφορά του στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, η Γενική Συνέλευση του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης ομόφωνα πρότεινε στη Σύγκλητο του Ιδρύματος, η οποία και την απεδέχθη και του απένειμε στην συνεδρίαση της 19¹⁵ Φεβρουαρίου 1992, τον τίτλο του ομότιμου καθηγητή.

Επιστημονικό Έργο (μελέτες και βιβλία)

- «Η Σημασία της Χρηματοδοτήσεως εις τας Υποαναπτύκτους Χώρας», Διδακτορική Διατριβή, Σχολή Νομικών και Οικονομικών Επιστημών, ΑΠΘ, 1965.
- «Ο Προγραμματισμός των Επιχειρήσεων και η Συμβολή της Λογιστικής», Διατριβή επί Υφηγεσίας, ΠΑΣΠΕ, Αθήνα, 1969 (με κρίση-εισήγηση του καθηγητή Π. Πέρδικα).
- «Οι Νέοι Ορίζοντες της Λογιστικής και τα Λογιστικά Πλάνα», Δοκιμαστικό μάθημα υφηγεσίας, Αθήνα, 1969
- «Το Λογιστικόν Σχέδιον Ως Ορθολογικόν Πλαίσιον Λογιστικής Τακτοποίησης Γενικώς και Ιδία εν Γαλλία», Αθήνα, 1971
- «Λογιστική των Εμπορικών Εταιρειών», Αθήνα, 1971
- «Κοινωνικοπολιτικά αλλαγαί εις την δομήν των επιχειρήσεων», Αθήνα, 1972
- «Επιτελικά Συστήματα Οργανώσεως εις την Διοίκησιν των Επιχειρήσεων», τιμητικός τόμος Π. Πέρδικα, Πάντειος ΑΣΠΕ, Αθήνα, 1972
- «Η Σημασία του Προγράμματος εις τας Σύγχρονους Επιχειρηματικές Δραστηριότητας», Αθήνα, 1973
- «Μέθοδοι Οργανώσεως των Επιχειρήσεων», Αθήνα, 1973
- «Σύγχρονοι Κατευθύνσεις εις την Θεωρίαν και Πρακτικήν των Λογιστικών Σχεδίων», Έκδοση του ΤΕΕ, Αθήνα, 1974
- «Οικονομικός Λογισμός: Αι Αρχαί Γενικής Λογιστικής», Τόμος Α & Β, οριστικοποιημένη έκδοση του έργου «Εισαγωγή εις την Λογιστικήν», Αθήνα, Α' έκδοση 1974
- «Η Επιστήμη της Ενημερωτικής εις την Υπηρεσίαν του Τεχνοοικονομικού Κόσμου», Αθήνα, 1975
- «Ο Ισολογισμός των Ανωνύμων Εταιρειών: Μελέτη επί των Περί Συντάξεως του Ισολογισμού Α.Ε. Διατάξεων Ν. 2190/20», Αθήνα, 1975
- «Ανάλυσις Ισολογισμών», Αθήνα, 1979
- Έκδοση Σειράς Τευχών Επιστημονικών Μελετών με Τίτλο «Λογιστικά Θέματα», Αθήνα, 1982-1983
- «Λογιστική των Εμπορικών Εταιριών», Εκδόσεις Σάκκουλα, Αθήνα, 1984
- «Ανάλυση και Κριτική Διερεύνηση Χρηματοοικονομικών Καταστάσεων: Ισολογισμών, Αποτελεσμάτων χρήσεως», Αθήνα, 1987
- «Τραπεζική Λογιστική» (με Ε. Σακέλλη), Ελληνική Λιθογραφία, Αθήνα, 1987
- «Γενική Λογιστική», Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα, Α' έκδοση 1989
- «Η Λογιστική των Εμπορικών Εταιριών : Προσαρμοσμένη στις Οδηγίες της ΕΟΚ και στο Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο», Εκδόσεις Αντ. Ν. Σάκκουλας, Αθήνα, 1989

Διδακτικό έργο – σχέσεις με σπουδαστές και συνεργάτες

Ο Γ. Καφούσης, πέραν του σημαντικού επιστημονικού του έργου, υπήρξε ένας σπουδαίος δάσκαλος της Λογιστικής και ,όπως εύστοχα διατύπωσε ο Εμμ. Σακέλλης στη προαναφερθείσα εισήγησή του: «Υπήρξαμε όλοι μαθητές του».

Τη διδασκαλία του Γ. Καφούση διέκρινε η σαφήνεια και ο επιστημονικός τρόπος παρουσίασης με έμφαση στα σημαντικά σημεία κάθε κεφαλαίου. Ταυτόχρονα με εύστοχες ερωτήσεις προκαλούσε το ακροατήριό του ,ώστε να διαπιστώνει το βαθμό κατανόησης των θεμάτων, τα οποία είχαν αναπτυχθεί.

Οι διερευνητικές ερωτήσεις του συχνά απευθύνονταν και στους ίδιους τους συνεργάτες του, οι οποίοι είχαν την ευθύνη να συνεπικουρούν τη διδασκαλία και να υλοποιούν φροντιστηριακές ασκήσεις έτσι, ώστε να γίνονται δημιουργικές συζητήσεις και να προκύπτουν θέματα για επιστημονική διερεύνηση.

Όλα τα παραπάνω τον έκαναν ιδιαίτερα αγαπητό στους σπουδαστές του, τόσο στο Πάντειο Πανεπιστήμιο όσο και στο ευρύτερο εκπαιδευτικό του πεδίο, είτε σε άλλα πανεπιστημιακά ιδρύματα (ΑΒΣΘ, Ινστιτούτο Περιφερειακής Ανάπτυξης) είτε σε άλλες ανώτερες ή ειδικές σχολές (Δημοσίων Υπαλλήλων, Πολεμικής Αεροπορίας, Ανωτέρας Σχολής ΟΤΕ, ΕΛΚΕΠΑ κ.α.). Το ενδιαφέρον του, όμως, για τους σπουδαστές δεν εξαντλείτο στη διδασκαλία, αλλά παρακολουθούσε με τρόπο συστηματικό τον βαθμό της επαγγελματικής τους απορρόφησης, ιδιαίτερα στον Δημόσιο και Τραπεζικό Τομέα, ώστε να ενισχύει ανάλογα ή να προσαρμόζει και το εκπαιδευτικό του πρόγραμμα.

Έχοντας διανύσει ο ίδιος μια μακρά πορεία ως επιστημονικός βοηθός του Οικονομικού Σπουδαστηρίου και ειδικότερα της έδρας της Λογιστικής με καθηγητή τον Ι. Σπανδανόπουλο, έτρεφε, ως καθηγητής πλέον, απόλυτο σεβασμό προς τους επιστημονικούς βοηθούς της έδρας του τους οποίους ταυτόχρονα ενίσχυε στην ακαδημαϊκή τους εξέλιξη (Άγγελος Παπαδημητρόπουλος-τ. Αν. Καθηγητής της Λογιστικής με εξειδίκευση στη Λογιστική Τυποποίηση, Αλεξάνδρα Κοκκίδου- τ. Αν. Καθηγήτρια στις Μορφές Ελέγχου της Διοίκησης, Αναστάσιος Τσάμης-Καθηγητής Χρηματοοικονομικής Λογιστικής με έμφαση στην Τραπεζική Λογιστική και Δημήτριος Κλεφτοδήμος- Αν. Καθηγητής Λογιστικής με έμφαση στα Λογιστικά Σχέδια). Το ίδιο ίσχυε και με τους ακαδημαϊκούς του συνεργάτες, τόσο εντός του Πανεπιστημίου (Εμμ. Σακέλλης-τ. Καθηγητής Λογιστικής με εξειδίκευση στη Κοστολόγηση και Ελεγκτική), όσο και με τους συναδέλφους του των άλλων ΑΕΙ με τους οποίους διατηρούσε άριστες σχέσεις (Β. Σαρσέντης και Α. Παπαναστασάτος της ΑΒΣΠ, Α. Τσαγκλάγκανος ΑΠΘ, κ.α.) και τους οποίους συνέδραμε στις εξελίξεις και στις κρίσεις νέων υποψηφίων καθηγητών, διδασκτόρων κλπ.

Χάρης στις συστηματικές του προσπάθειες και με τη συνδρομή των συνεργατών του, τα διδασκόμενα στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης γνωστικά πεδία της Λογιστικής διευρύνθηκαν και επεκτάθηκαν, ώστε σήμερα από τον Τομέα Φορολογίας & Ελεγκτικής να διδάσκονται 13 σχετικά εξαμηνιαία μαθήματα.

Τέλος, χάρις στη δική του φροντίδα και, κυρίως, στις ενέργειες του καθηγητή Εμμ. Σακέλλη οι πτυχιούχοι του Τμήματος Δημόσιας Διοίκησης (Ν. 2515/ΦΕΚ 154/τ.α/25.07.1997) εγγράφονται στο Οικονομικό Επιμελητήριο της Ελλάδος.

Άλλες Δραστηριότητες

Εκτός από το κύριο εκπαιδευτικό του έργο, ο Γ. Καφούσης είχε αναπτύξει παράλληλες δραστηριότητες, συμβάλλοντας στη διοίκηση του Πανεπιστημίου και συγκεκριμένα διετέλεσε Διευθυντής του Τομέα Πολιτικής Οικονομίας (1985-87), μέλος του Υπηρεσιακού Συμβουλίου Διοικητικού Προσωπικού κ.α. Παράλληλα, υπήρξε μέλος του πρώτου Διοικητικού Συμβουλίου του Ινστιτούτου Περιφερειακής Ανάπτυξης από την ίδρυσή του (Π.Δ. 759/1975) μέχρι και το Δεκέμβριο του 1981, στο οποίο συνεργάστηκε με τους καθηγητές του Παντείου Πανεπιστημίου Ι. Πίντο, Ν. Κόνσολα, Κ. Αθανασόπουλο και με στελέχη του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, όπως Διευθυντές του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους (Μ. Κωλέττη, Θ. Τσίγκα, Ε. Βοργία), του Υπουργείου Συντονισμού (Ν. Γιατράκο) κ.α. Αντίστοιχα, συνέβαλε στη διοίκηση οργανισμών και εκτός Πανεπιστημίου (Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας, Επιτροπές Ελέγχου Τραπεζών, Επιτροπή Βιβλίων & Στοιχείων του Εθνικού Συμβουλίου Λογιστικής κ.α.)

Τέλος, θεωρούμε ότι βασική του προσφορά παραμένει το γεγονός, ότι χάρις στην ηπιότητα του χαρακτήρα, το ήθος, την κοινή αποδοχή από τους συναδέλφους του, με τους περισσότερους από τους οποίους χάρις και στην εξαιρετική σύζυγό του Ελένη διατηρούσε άριστες σχέσεις, αποτελούσε για πολλά χρόνια παράγοντα θετικής ισορροπίας και ανάπτυξης του τμήματος Δημόσιας Διοίκησης, όπου συνεργάστηκε με πολλούς και σημαντικούς ακαδημαϊκούς δασκάλους (μεταξύ των άλλων και πέραν όσων έχουν ήδη αναφερθεί στο παρόν δοκίμιο, Δ. Κόρσος, Ν. Πετραλιάς, Αθ. Ράικος, Π. Δημάκης, Γ. Σακκάς, Στ. Θεοφανίδης κ.α.).

Επίλογος

Με βάση όσα προαναφέρθηκαν παραπάνω και, με απόλυτο σεβασμό προς το έργο του Γ. Καφούση, αφιερώνουμε τον παρόντα τόμο στην σημαντική συμβολή του στη Λογιστική και στο Πάντειο Πανεπιστήμιο.